

Jaarverslag Erasmus Studiecentrum voor Belastingen van Lokale overheden (ESBL) 2022

1. De onderzoekers en het ESBL

Voor u ligt het jaarverslag van het [ESBL](#) 2022. Het ESBL is onderdeel van het Departement Law & Tax van Erasmus School of Law van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Het onderzoek en de activiteiten zijn in 2022 uitgevoerd door Arjen Schep, Anneke Monsma en Robert Kastelein.¹ Arjen Schep heeft ook een onderwijsaanstelling.² Ondersteuning is verleend door Anna Tran en Simone Versteeg.³ Jan Monsma is na zijn emeritaat via een gastvrijheidsovereenkomst aan het ESBL verbonden.⁴

Het ESBL en de leerstoel Heffingen lokale overheden worden grotendeels bekostigd door [Stichting J.H. Christiaanse](#), een financiering waar het ESBL zeer erkentelijk voor is. Daarnaast vindt financiering van onderzoek plaats door onderzoekopdrachten die het ESBL tegen betaling verricht voor derden.

2. Activiteiten ESBL binnen de onderzoeksthema's

Het onderzoek van het ESBL focust zich sinds 2020 op een viertal thema's:

- A. Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ
- B. Duurzaamheid & lokale belastingen
- C. Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling
- D. Internationalisering & lokale belastingen

Het ESBL verrichtte in 2022 activiteiten, zelfstandig onderzoek en onderzoek in opdracht binnen deze thema's. Hiervan wordt hierna verslag gedaan.

2.A Actuele ontwikkelingen in lokale belastingen & Wet WOZ

Thema Actuele ontwikkelingen

Het ESBL creëert maatschappelijke impact door gevraagd en ongevraagd in te spelen op de actualiteit van lokale belastingen en WOZ-waardering van onroerende zaken. Actuele gebeurtenissen roepen fiscale vragen op, die vanuit de wetenschap beantwoord kunnen worden of van context kunnen worden voorzien.

¹ Arjen Schep is bijzonder hoogleraar heffingen van lokale overheden en wetenschappelijk directeur van het ESBL, Anneke Monsma en Robert Kastelein zijn wetenschappelijk onderzoeker bij het ESBL.

² Arjen Schep is als universitair hoofddocent verbonden aan het vak Heffingen van lokale overheden, onderdeel van de bacheloropleiding Fiscaal Recht aan Erasmus School of Law. Ook is hij docent/coördinator van het vak Capita Sustainability & Tax, onderdeel van de masteropleiding Fiscaal Recht en verbonden aan het vak Juridische Academische Vaardigheden. Verder begeleidt hij studenten bij het schrijven van hun bachelorwerkstukken en masterscripties.

³ Student-assistenten van het ESBL.

Onderzoeksrapport 'Van bouwterrein naar woning'

Het ESBL onderzocht in opdracht van Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU) de gevolgen voor de WOZ-waardering en lokale belastingheffing van de sferovergang van bouwgrond naar bouwterrein en van niet-woning naar woning in aanbouw. Het onderzoek is uitgevoerd door Robert Kastelein als invulling van een detacheringsperiode bij BghU. De resultaten zijn door Robert gepresenteerd op 27 september en 13 oktober 2022 respectievelijk BghU en tijdens het Landelijk Taxatie-overleg van de Landelijke Vereniging voor Lokale Belastingen (LVLB). Het onderzoeksrapport biedt praktische handvatten door middel van voorbeeldcasussen (ontleend aan de praktijk), die worden uitgewerkt aan de hand van stappenplannen en uitvoeringskaders.

Link naar het rapport: ['Van bouwterrein naar woning'](#)

Naar aanleiding van dit onderzoek is een bewerking ervan verschenen in de vorm van een beschouwing in Belastingblad.⁵

NCNP-problematiek

Van Arjen Schep verscheen een column over de afhandeling van WOZ-bezwaren en de rol van gemachtigden die werken op no-cure no pay: [Ncnp-gemachtigden in WOZ-procedures: onderzoek alle dingen, behoud het goede?](#) Hij nam tevens deel aan de rondetafelgesprekken die door het Ministerie van Financien zijn georganiseerd rond de NCNP-problematiek en die hun weerslag hebben gekregen in de Kamerbrief van de Staatssecretaris van Financien van 30 september 2022 ([Kamerstukken II, 2022-2023, 29 279, nr. 734](#)).

Herziening van het provinciaal belastingstelsel

Arjen Schep heeft deelgenomen aan een voortzetting/update van de in 2020 en 2021 uitgevoerde onderzoeken rond herziening van het provinciale en gemeentelijke belastinggebied in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Tevens heeft Arjen Schep een column geschreven over dit onderwerp: [Een nieuw provinciaal belastinggebied: kiezen of delen?](#)

Ook gaf hij een lezing over de toekomst van de provinciale belastingen aan de Beroepsvereniging voor Statenleden op 31 mei.

⁵ Zie: R.H. Kastelein, 'Bouwterrein: OZB voor gebruikers?', *Belastingblad* 2022/449.

Nederland 2040: een toekomstbeeld

Een inspirerend toekomstbeeld voor Nederland in 2040, dat is het doel van de Denktank [Nederland 2040: een toekomstbeeld](#). Deze onafhankelijke denktank buigt zich over tal van maatschappelijke vraagstukken die om een langetermijnvisie vragen. Het project is een initiatief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en De Argumentenfabriek. De Denktank wordt gevoed door diverse thematische denkteams. Het ESBL neemt in de persoon van Arjen Schep vanaf 2022 deel aan het *Denkteam Overheidsfinanciën*.

Van 'Black Box' naar 'Glass Box'

In het St Anne's College van Oxford gaf Robert Kastelein samen met Arnold van den Berg (Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden, GBD) op 8 december een presentatie gegevens tijdens de Conference of Valuation Agencies, georganiseerd door International Property Tax Institute (IPTI). De presentatie, die Robert Kastelein en Arnold van den Berg eerder al gaven tijdens jaarcongres van GBD (1 december jl.), ging over de vraag hoe de onderbouwing van modelmatig bepaalde WOZ-waarden naar (juridisch) begrijpelijke termen kan worden vertaald, zodat deze onderbouwing overtuigend is voor zowel belastingplichtigen en de rechter. Met andere woorden: hoe modelmatig bepaalde WOZ-waarden effectief kunnen worden gecommuniceerd zodat men het waardeberekenende computermodel (en de uitkomsten ervan) niet langer ziet als een onduidelijke 'Black Box', maar als een transparante en eenvoudig te begrijpen 'Glass Box'. Dit onderwerp, dat Robert Kastelein heeft onderzocht, zal binnenkort in een rapport worden gepubliceerd.

Overige presentaties binnen het thema Actualiteiten

- Op 12 april gaf Arjen Schep een actualiteitencollege in het Bijlmer Parktheater voor alle medewerkers van **Belastingen van de gemeente Amsterdam** met als titel 'Op de planken met'.
- Voor **ABAB Belastingadviseurs** heeft Anneke Monsma een overzicht gegeven van actualiteiten op het gebied van lokale heffingen. Daarbij is ze ingegaan op geplande en aanhangige wetsvoorstellen en op recente jurisprudentie. Daarnaast is ze op verzoek ingegaan op de behandeling van zonnepanelen en zonneparken in het kader van de Wet WOZ en onroerende-zaakbelasting door gemeenten.
- Op 14 juni verzorgde Arjen Schep een actualiteitenpresentatie voor medewerkers van **Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD)**. Robert Kastelein heeft een update gegeven over zijn onderzoek met betrekking tot de onderbouwing van WOZ-waarden van woningen en de link met Black Box-jurisprudentie.
- Tijdens het door ORTEC georganiseerde **WOZ-Congres: Verantwoord Waarderen** op 29 september 2022 verzorgde Arjen Schep een lezing.
- Voor de vakcollega's van **Rechtbank Rotterdam** heeft Anneke Monsma samen met Micha Noordegraaf een workshop actualiteiten verzorgd. Daarin zijn actualiteiten op het gebied van regelgeving en jurisprudentie besproken. Ook is aandacht gegeven aan de intensiteit van toetsing van WOZ-waardering.
- Voor de medewerkers van **Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD)** hebben Robert Kastelein en Anneke Monsma op 1 november namens het ESBL een studiemiddag verzorgd over actualiteiten in regelgeving en jurisprudentie op het gebied van lokale belastingen. Ook is op verzoek een specifiek onderwerp behandeld, namelijk WOZ-waardering ingeval van een eigen aankoopcijfer en de meerderheidsregel.
- Robert Kastelein en Arjen Schep hebben op 7 juli jl. een actualiteitensessie verzorgd tijdens het **lustrumcongres van de LVLB** in het Nederlandse Openluchtmuseum (Arnhem). Robert Kastelein gaf eerder die dag een presentatie met de LVLB-jongerencommissie tijdens de plenaire sessie.

Optredens en aandacht in de media binnen het thema Actualiteiten

Nu.nl: Stijgen ze weer en waarom? Wat je moet weten over gemeentelijke belastingen

Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat de gemeentelijke belastingen in 2022 wederom zullen stijgen. De onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing zullen naar verwachting in heel Nederland stijgen. Arjen Schep, hoogleraar Heffingen Lokale Overheden aan Erasmus School of Law, legt aan Nu.nl uit waarom deze stijging voor burgers zo merkbaar is en wat de redenen kunnen zijn voor de stijgende belastingen.

- Zie voor het item: [hier](#)
- Zie ook: [hier](#)

Nu.nl: Toezichthouder heeft dubbel gevoel bij reclames WOZ-aanslag (NU.nl)

Door middel van reclames op TV en radio roepen zogeheten *no cure, no pay*-bureaus huiseigenaren op om bezwaar te laten maken tegen de vastgestelde WOZ-waarde van hun woning. Volgens deze bureaus zou je honderden euro's minder belasting kunnen betalen als de WOZ-waarde lager blijkt te zijn dan de gemeente heeft ingeschat. Arjen Schep legt aan Nu.nl uit waarom deze reclames frustrerend zijn voor gemeenten en dat huiseigenaren in het geval van een foute taxatie hetzelfde resultaat kunnen bereiken door zelf contact te zoeken met hun gemeente.

Zie voor het item: [hier](#) en [hier](#)

NPO Radio 1 en Omroep Gelderland: Afschaffing van de hondenbelasting

Arjen Schep licht Omroep Gelderland toe wat de gevolgen zijn van de afschaffing van hondenbelasting. Tot de wetgever zegt dat het niet meer mag, hebben de gemeentes de vrijheid om deze belasting te heffen. Het item werd later ook door andere lokale media opgepikt.

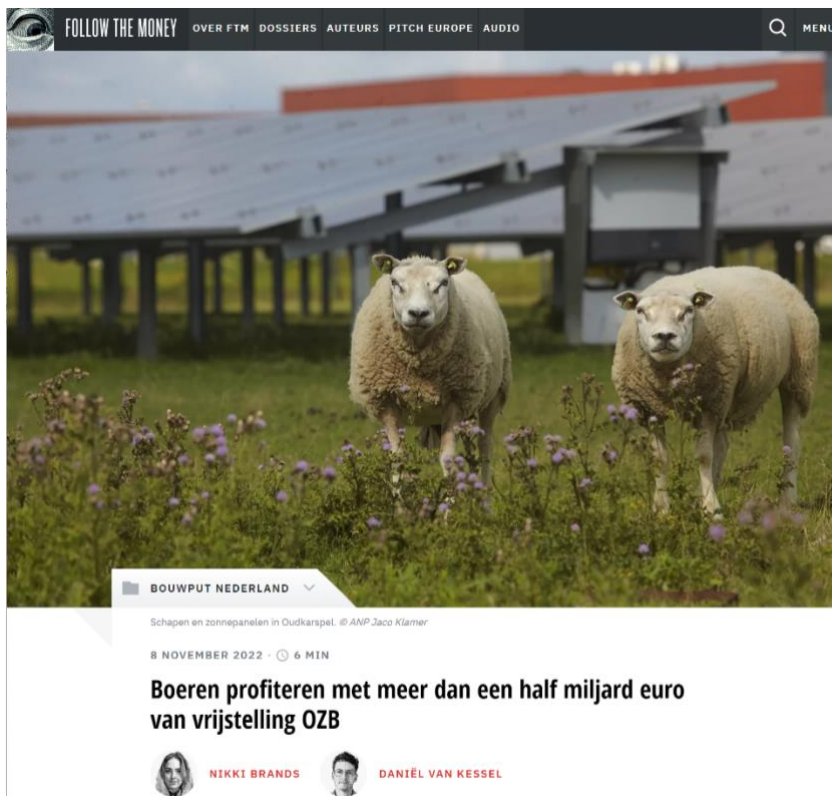
- Zie voor het item: [hier](#) en [hier](#)

Follow the Money: Cultuurgrondvrijstelling

Met als titel 'Boeren profiteren met meer dan een half miljard euro van vrijstelling OZB' besteedt het journalistieke platform **Follow the Money** aandacht aan de cultuurgrondvrijstelling. Het artikel is mede gebaseerd op eerder onderzoek van het ESBL en een interview met Arjen Schep.

- Zie voor het item: [hier](#)

Het is een prijzige regeling: zou boerengrond wél worden aangeslagen, dan zou er jaarlijks 631 miljoen euro extra OZB in de gemeentekassen belanden. Waar het hoort, vindt hoogleraar heffingen van lokale overheden Arjen Schep (Erasmus Universiteit), die de cultuurgrondvrijstelling in 2019 in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) onderzocht. 'De argumenten waarmee de cultuurgrondvrijstelling decennia geleden in het leven werd geroepen, zijn vandaag de dag allang van tafel,' zegt de hoogleraar.

2.B Duurzaamheid & lokale belastingen

Thema Duurzaamheid & lokale belastingen

Het ESBL heeft een ruime onderzoekservaring binnen het thema 'Duurzaamheid en lokale belastingen'. Het gaat daarbij enerzijds om mogelijkheden van bekostiging van verduurzamingsmaatregelen door middel van lokale belastingen en anderzijds om het stimuleren van duurzaam gedrag. Ook dit jaar is er zowel zelfstandig onderzoek als onderzoek in opdracht binnen dit thema verricht.

Rapport: De gemeentelijke verduurzamingsregeling getoetst

Begin 2022 verscheen het rapport '[De gemeentelijke verduurzamingsregeling getoetst](#)'. Het onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de provincie Utrecht, ondersteund door de provincies Zuid-Holland en Noord-Holland. Het onderzoek is uitgevoerd door het ESBL, in samenwerking met EY. In dit onderzoek is de gemeentelijke verduurzamingsregeling die is ontwikkeld door De Woonpas getoetst. Het ESBL en EY komen in dit rapport tot de conclusie dat de gemeentelijke verduurzamingsregeling een veelbelovend instrument is om woningen van particulieren te verduurzamen, maar dat er wetswijziging nodig is om de fiscaal-juridische houdbaarheid te borgen.

Mede naar aanleiding van dit onderzoek hebben de Nederlandse provincies samen met bijna zestig gemeenten en een aantal belangenorganisaties de minister van BZK, Financiën, VROM en Klimaat en Energie middels een brief verzocht werk te maken van aanpassing van wetgeving.

Zie ook: [Link](#)

Transitie naar de circulaire economie

Het ESBL is in de persoon van Arjen Schep projectpartner bij aan het initiatief van de gemeente Amsterdam: Circulaw: <https://www.circulaw.nl/>. CircuLaw is een transitietool: het wil de transitie naar de circulaire economie versnellen door beleidsmakers meer en beter gebruik te laten maken van de mogelijkheden die nu binnen de bestaande regelgeving aanwezig zijn. Zo kan de overstap van het lineaire systeem naar een circulair systeem worden gemaakt. Een randvoorwaarde voor circulaire marktontwikkeling. Als ESBL helpen we bij het in kaart brengen van de (on)mogelijkheden binnen de lokale belastingwetgeving. Ook worden studenten fiscaal recht een scriptiestagemogelijkheid aangeboden.

Sustainability Award van de Erasmus Universiteit

Arjen Schep is in 2022 namens Erasmus School of Law genomineerd voor de Sustainability Award van de Erasmus Universiteit.

Using the law to save the planet

Op 20 mei jl. vond een online seminar plaats getiteld: [‘Using the law to save the planet’](#). Het seminar was een gezamenlijk initiatief van Erasmus School of Law, Erasmus Law Review en het Erasmus Initiative on Dynamics of Inclusive Prosperity. Anneke Monsma en Arjen Schep gaven een presentatie. Hierbij presenteerden zij een door het ESBL geschreven paper met de titel *How Taxes can Contribute to Climate Change Policies of Local Governments*. Dit paper is nu voor peer review aangeboden aan Erasmus Law Review. Na acceptatie zal het worden gepubliceerd in een special issue van Erasmus Law review, begin 2023.

Verduurzaming en parkeerbelastingen

Robert Kastelein heeft een beschouwing in MBB geschreven getiteld [‘Groene parkeerbelastingen in binnen- en buitenland’](#), over de inzet van parkeerbelastingen als verduurzamingsinstrument. Zowel binnenlandse als buitenlandse beperkingen, mogelijkheden en ontwikkelingen op het gebied van de ‘groene parkeerbelastingen’ komen aan bod.

Workshop ‘Law & Sustainability’ van Erasmus School of Law

Tijdens de workshop ‘Law & Sustainability’ van Erasmus School of Law hebben Robert Kastelein en Anneke Monsma op 20 oktober jl. een presentatie gegeven over de link tussen het ESBL-onderzoek en verduurzaming. Met name de uitdagingen binnen het onderzoek en de (potentiële) raakvlakken met andere onderzoeksgebieden kwamen aan bod.

Internationaal symposion IPTI

Op 22 juni jl. gaven Robert Kastelein en Arjen Schep tijdens het Mass Appraisal Valuation Symposium 2022, georganiseerd door het International Property Tax Institute (IPTI) en International Association of Assessing Officers (IAAO) een presentatie getiteld ‘Interaction between Sustainable Adaptation of Buildings and Value and Property Tax’.

2.C Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling

Thema Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling

Het ESBL heeft specifieke expertise op het terrein van de bekostiging van de leefomgeving, gebiedsontwikkeling en werkgebieden. Dit vindt zijn oorsprong in het promotieonderzoek uit 2012 van Arjen Schep, getiteld 'Naar evenwichtig bijzonder kostenverhaal voor gemeenten'.

Evaluatierapport Wet op de bedrijveninvesteringszones

In opdracht van onder meer de gemeente Amsterdam en stichting CLOK evalueert het ESBL momenteel de Wet op de bedrijveninvesteringszones. Er is in 2022 onder meer een enquête uitgezet onder een groot aantal BIZ-organisaties. Het evaluatierapport verschijnt in het voorjaar van 2023.

Harmonisatie van lokale belastingen voor buurtschap Crailo

In opdracht van het buurtschap Crailo onderzocht het ESBL de mogelijkheid van harmonisatie van lokale belastingen binnen het buurtschap, dat in een drietal gemeenten ligt (nog niet gepubliceerd).

Presentaties binnen het thema Bekostiging van de leefomgeving & gebiedsontwikkeling

- Arjen Schep was key note speaker op de **Dag voor de Ondernemersfondsen** op 5 oktober, georganiseerd door Stichting CLOK.
- Arjen Schep is geïnterviewd door de **Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (Rli)** in het kader van een onderzoek van de raad naar de bekostiging van verduurzaming van bedrijventerreinen (<https://www.rli.nl/in-voorbereiding/verduurzaming-bedrijventerreinen>).

2.D Internationalisering & lokale belastingen

Thema Internationalisering & lokale belastingen

Het onderzoek en de activiteiten binnen dit thema lopen via een drietal lijnen:

- Onderzoek en activiteiten gericht op de wetenschappelijke ontwikkeling van Domestic Resource Mobilisation projecten met Property Taxes in ontwikkelingslanden
- Rechtsvergelijkend onderzoek
- Wetenschappelijke publicaties in internationale journals

Domestic Resource Mobilisation

Vanaf oktober is Arjen Schep 1 dag per week actief bij VNG international als 'Scientist in Residence' om kruisbestuiving te realiseren tussen theorie en praktijk van projecten rond verbetering van de eigen belastinginkomsten van lokale overheden in ontwikkelingslanden.

Daarnaast gaf Arjen Schep samen met Sebastiaan Polder een workshop op een door de Asian Development Bank georganiseerde webinar 'Strengthening Property Tax Management to Enhance Local Revenue' op 31 augustus 2022.

Internationale Benchmark

Het ESBL heeft in opdracht van de Waarderingskamer een internationaal benchmarkonderzoek uitgevoerd. Het Nederlandse stelsel van WOZ-waardering en heffing van OZB is vergeleken met een viertal andere hoog presterende jurisdicties vergeleken, namelijk die van Georgia (Verenigde Staten), British Columbia (Canada), Singapore en Zweden. Uitgangspunt vormde de [Scorecard](#) die in 2019 verscheen van het International Property Tax Institute. Het onderzoeksrapport is afgerond en zal begin 2023 worden gepubliceerd.

Het rapport is door de Waarderingskamer aangeboden aan de Staatssecretaris van Financiën.

3. Auteur- en redacteurschappen en nevenbetrekkingen

Valorisatie en het delen van kennis met de maatschappij is belangrijk voor het ESBL. Ook in 2022 is de kennis van het lokale belastinggebied verspreid, bijvoorbeeld door het schrijven van boeken, artikelen en annotaties en het deelnemen aan werkgroepen en commissies.

- Het ESBL draagt inhoudelijk bij aan de commissies Lange Termijn Agenda; Regelgeving en Actualiteit en de Jongerencommissie van de Landelijke Vereniging Lokale Belastingen (LVLB).
- Dit jaar verscheen bij Wolters Kluwer de twaalfde druk van *het Compendium Gemeentelijke belastingen en de Wet WOZ*, waarvan Arjen Schep co-auteur is.
- Daarnaast zijn er vaste verbindingen met BNB, Belastingblad, Vakstudie-Nieuws, FED, NDFR en NL Fiscaal.⁶
- Anneke Monsma is rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Rotterdam. Jan Monsma raadsheer-plaatsvervanger bij hof Arnhem-Leeuwarden en rechter-plaatsvervanger bij de Rechtbank Rotterdam.
- Robert Kastelein was afgelopen jaar een part-time gedetacheerd als wetenschappelijk onderzoeker bij Belastingsamenwerking gemeenten & hoogheemraadschap Utrecht (BghU) en Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD).
- Arjen Schep is vanaf 1 oktober 1 dag per week 'scientist in residence' bij VNG international (onbezoldigd).

Meer informatie:

www.esbl.nl

Of schrijf u in voor onze **ESBL- nieuwsbrief** via:

mailto: <mailto:versteeg@law.eur.nl>

⁶ Arjen Schep is medewerker van Belastingblad, annotator van BNB en deelredacteur van Vakstudie-Nieuws; Anneke Monsma is medewerker van Belastingblad, auteur voor NDFR en annotator bij NLFiscaal; Robert Kastelein is annotator bij Belastingblad en FED; Jan Monsma is redacteur van Belastingblad, redacteur van NDFR deel WOZ en lokale belastingen en annotator van BNB.